1953
ଏପ୍ରିଲ 17

ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ

ବନାମ

ଏଚ୍. ହିର୍ଜୀ

[ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପତଞ୍ଜଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖାର୍ଜୀୟା, ଏସ୍. ଆର୍. ଦାସ ଏବଂ ଗୁଲାମ୍ ହାସନ୍, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ]

ଭାରତୀୟ ଆୟକର ଅଧିନିୟମ (1922 ର XI), ଧାରା 10 (2) (xv) - ବ୍ୟବସାୟିକ ବ୍ୟୟ- ମହଜୁଦ ଏବଂ ମୁନାଫାଖୋରୀ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପାଇଁ ହୋଇଥିବା ଅପରାଧିକ ଅଭିଯୋଜନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବାରେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ - ତଥ୍ୟର ସନ୍ଧାନ - କେତେବେଳେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହେବ ।

1943ର ମହଜୁଦ ଏବଂ ମୁନାଫାଖୋରୀ ଅଧ୍ୟାଦେଶର ଧାରା 13 ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଯୌକ୍ତିକ ମୂଲ୍ୟରେ ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୟ ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା । ଶେଷରେ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଆୟକର ମୂଲ୍ୟାୟନରେ ଦାବି କରିଥିଲେ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସେ ଯେଉଁ 10,895 ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲେ, ତାହା ଆୟକର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 (2) (xv) ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ଆୟରୁ "ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ ବରାଦ ବା ଖର୍ଚ୍ଚ" ଭାବରେ ବାଦ୍ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ । ଅପିଲୀୟ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ବିଚାର କରିଲେ ଯେ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିପଦରେ ପଡିପାରେ ବୋଲି କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନଥିବା ପରିସ୍ଥିତିରେ, ସେ କେବଳ ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରିପାରିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା, ଏବଂ ଅର୍ଥଦଣ୍ଡରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ – ଯାହା ସେ ଜଣେ ସୁନାମଧନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀ ଭାବେ ନିଜର ନାମ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିବା ଏବଂ ତାଙ୍କର ଗଚ୍ଛିତ ଦ୍ରବ୍ୟ କମ୍ ବିକ୍ରି ହେବାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା – ସହ ଏତେ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ମିଶ୍ରିତ ଥିଲା ଯେ, ଏହାକୁ ଅଣଦେଖା କରିବା ସମ୍ଭବ ଥିଲା, ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ଦାବିକୁ ଧାରା 10 (2) (xv) ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବା ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ଏକ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣରେ, ଉଚ୍ଚ ଅଦାଲତ ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ନିଷ୍କର୍ଷ ଏକ ତଥ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ ନିଷ୍କର୍ଷ ଥିଲା ଏବଂ ତାହା ଉପରେ ଏହା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆବେଦନରେ: *ଏହା ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା ଯେ* (i) ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ନିଷ୍କର୍ଷ ତଥ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ ନ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ପାଇଁ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ନ ଥିଲା; (ii) ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୋଜନ ଶେଷରେ କାରାଦଣ୍ଡ ହୋଇପାରିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ବିଚାର କରିବାରେ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯିବା ଏବଂ ଏହି ଅଭିଯୋଜନ ତାଙ୍କର କାରାଦଣ୍ଡରେ ପରିଣତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ପ୍ରମାଣ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଆୟକର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯିବା ଦ୍ୱାରା ଏହି ଅନୁସନ୍ଧାନଟି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥିଲା; ତେଣୁ ଏହି ସନ୍ଧାନ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନ ଥିଲା; (iii) ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏହି ଖର୍ଚ୍ଚକୁ

ଆୟକର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 (2) (xv) ଅନୁଯାୟୀ "ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ ବରାଦ ବା ଖର୍ଚ୍ଚ" ବୋଲି କୁହିଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ବ୍ୟବସାୟ ପରିଚାଳନା ସହ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଘଟଣାରୁ ଉଦ୍ଭୂତ ଦେୱାନୀ ମକଦ୍ଦମାରେ ହୋଇଥିବା ଆଇନଗତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏକ ଭିନ୍ନ ଭିତ୍ତିରେ ହୋଇଥାଏ, କାରଣ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କୌଣସି ପ୍ରାଥମିକ କିମ୍ବା ଦ୍ୱିତୀୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରିବ ନାହିଁ ।

ଧାରା 10 (2) (xv) ଅନୁଯାୟୀ ଏପରି ଖର୍ଚ୍ଚର ଛାଡ଼ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ସ୍ୱଭାବ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହାର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଫଳାଫଳ ଉପରେ ନୁହେଁ ଏବଂ ତେଣୁ ଧାରା 10 (2) (xv) ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ସଫଳ ଏବଂ ବିଫଳ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଜେ. ବି. ଆଡଭାନୀ ବନାମ ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ ([1950] 18 I.T.R. ଆୟକର, 557) ମାମଲାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । *ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ ବନାମ ଦରଭଙ୍ଗାର ମହାରାଜାଧିରାଜ* ([1942] L. R. 69 I.A. 15) ମାମଲା ପ୍ରଭେଦନୀୟ ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା: ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 75/1952 ।

ଆୟକର ସନ୍ଦର୍ଭ ସଂଖ୍ୟା 46/1950 ରେ କଲିକତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ (ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ହ୍ୟାରିସ୍ ଏବଂ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବାନାର୍ଜୀ) ଙ୍କ 16 ଜାନୁଆରୀ, 1951 ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ *ଭାରତ ପାଇଁ ସଲିସିଟର-ଜେନେରାଲ ସି. କେ. ଡାଫ୍ଟାରୀ* (ତାଙ୍କ ସହିତ *ଜି. ଏନ୍. ଯୋଶୀ*) ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ତରଫରୁ *ଏନ୍. ସି. ଚାଟାର୍ଜୀ* (ତାଙ୍କ ସହିତ *ପି. କେ. ସେନ୍ ଗୁପ୍ତା*) ।

1953. ଏପ୍ରିଲ 17. ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପତଞ୍ଜଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା - ଭାରତୀୟ ଆୟକର ଅଧିନିୟମ, 1922 (ଏହା ପରେ ଅଧିନିୟମ ଭାବରେ ସୂଚିତ) ର ଧାରା 66A ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣରେ ଏଠାରେ ଥିବା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କଲିକତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ରାୟରୁ ଏହା ଏକ ଆବେଦନ ।

ଉତ୍ତରଦାତା ବେଙ୍ଗଲ ପୋଟରିସ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ର ବିକ୍ରୟ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଭାବେ ବ୍ୟବସାୟ କରନ୍ତି, ଏବଂ ମହଜୁଦ ଏବଂ ମୁନାଫାଖୋରୀ ଅଧ୍ୟାଦେଶ, 1943 (1943 ର ଅଧ୍ୟାଦେଶ ସଂଖ୍ୟା XXXV) ର ଧାରା 6

1953
ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ
ବନାମ
ଏଚ୍. ହିର୍ଜୀ
ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପତଞ୍ଜଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀ

ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ଠାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟରେ ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୟ କରିବା ଦୋଷାରୋପରେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ସେହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 13 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଅଗଷ୍ଟ, 1944 ରେ ଅଭିଯୋଜନ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟିକ ପରିସରରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଗଚ୍ଛିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଏକ ଅଂଶ ଜବତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ନିଆ ହେଇଯାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଦାତା 10,895 ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଏହି ମାମଲାରେ ନିଜର ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଫେବୃଆରୀ 16, 1945 ରେ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ସହିତ ଅଭିଯୋଜନ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା । 1945-46 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତା ତାଙ୍କର ଆୟକର ଆକଳନରେ, ତାଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ଲାଭରୁ ଉକ୍ତ 10,895 ଟଙ୍କା ରାଶିକୁ ଆୟକର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 (2) (xv) ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟୟ ରୂପେ ବାଦ୍ ଦେବାକୁ ଦାବି କରିଥିଲେ । ଆୟକର ଅଧିକାରୀ ସେହି ଦାବିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଅପିଲୀୟ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ ଏହାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଆୟକର ଅପିଲୀୟ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ, କଲିକତା ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ପରେ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 66A ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କୁ ଏକ ମାମଲା ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ସେହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ:-

ଏହି ମାମଲାର ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଅପରାଧିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା 10,895 ଟଙ୍କା ଭାରତୀୟ ଆୟକର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 (2) (xv) ଦ୍ୱାରା ମନସ୍ଥ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ ବରାଦ ବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଥିଲା ବୋଲି ରାୟ ଦେବାରେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଠିକ୍ ଥିଲେ କି ନାହିଁ ?

ଆୟକର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ:

"ସିଧାସଳଖ ଭାବେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ, କୌଣସି ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ ଯେ, ଏହିପରି ମାମଲାରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଫଳରେ କାରାବାସ ଭୋଗିବାକୁ ପଡିପାରେ । ତେଣୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଆମ୍ଭ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବ ନାହିଁ........ । ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ, କୌଣସି ତଥ୍ୟର ଅଭାବରେ ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାରେ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥିଲା, ଆମ୍ଭେ କେବଳ ଏତିକି କହିପାରିବୁ ଯେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ଏକ ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଜୋରିମାନା କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ଅର୍ଥଦଣ୍ଡରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାର କିଛି ମାତ୍ରାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ,

1953

ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ବନାମ ଏଚ୍. ହିର୍ଜୀ

ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପତଞ୍ଜଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀ

ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ସେଠାରେ ଥାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏହା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଏତେ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ମିଶ୍ରିତ ଅଛି ଯେ ଆମ୍ଭେ ସେହି ଛୋଟ ଭାଗକୁ ଅଣଦେଖା କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛୁ । ଆମ୍ଭ ମତରେ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିରକ୍ଷା କେବଳ ତାଙ୍କର ନିଜ ନାମକୁ ଏକ ସୁନାମଧନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀ ଭାବରେ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିବା ଏବଂ ତାଙ୍କର ଗଚ୍ଛିତ ଦ୍ରବ୍ୟ କମ୍ ବିକ୍ରି ହେବାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଥିଲା ଯଦି ନ୍ୟାୟାଳୟ ବିଚାର କରିଥାନ୍ତେ କି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦାୟ କରାଯାଇଥିବା ମୂଲ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ନଥିଲା" ।

ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶରେ ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ହ୍ୟାରିସ୍ (ଯାହାଙ୍କ ସହ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବାନାର୍ଜୀ ସହମତ ହୋଇଥିଲେ) ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ:

"ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅପରାଧିକ ଅଭିଯୋଜନ, ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ କିମ୍ବା ଜଣେ ବୃତ୍ତିଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସୁନାମ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରାଯାଏ, ସେଠାରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଜୋରିମାନା କିମ୍ବା କାରାବରଣର ଭୟ ସର୍ବଦା ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । କିନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଏହା ବ୍ୟବସାୟର ସୁନାମ ରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ଏତେ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ମିଶ୍ରିତ ଥିଲା ଯେ ଏଥିରୁ ଏହା ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଅପରାଧିକ ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ରାଶି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଏବଂ କେବଳ ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଅନୁସନ୍ଧାନଟି ହେଉଛି ଏକ ତଥ୍ୟଭିତ୍ତିକ ସନ୍ଧାନ ଏବଂ ଏହା ଆମ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଟେ" ।

ବିଜ୍ଞ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ *ଜେ. ବି. ଆଡଭାନୀ ବନାମ ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ*[1] ମାମଲାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଏକ ରାୟକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଏବଂ ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଏହିପରି ମାମଲାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବା ପାଇଁ ସେଠାରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଉଭୟ ପରୀକ୍ଷଣକୁ ଉତ୍ତରଦାତା ପୂରଣ କରିଛନ୍ତି: ବ୍ୟବସାୟର ସାଧାରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ହୋଇଥିବା ଏକ କାରବାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକାରେ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । "ଯଦି ଏହି ଦୁଇଟି ପରୀକ୍ଷଣ ପୂରଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଯେ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବାର ପ୍ରାଥମିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟର ସୁନାମ ରକ୍ଷା କରିବା ଥିଲା, ତେବେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଖର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଏବଂ କେବଳ ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଥିଲା" । ବିଜ୍ଞ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର 'ହଁ' ରେ ଦେଇଥିଲେ । ତେବେ ସେମାନେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 66A (2) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯେ ଏହି ମାମଲାଟି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ ।

[1] [1950] 18 I.T.R. 557.

1953
ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ
ବନାମ
ଏଚ୍. ହିର୍ଜୀ
ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପତଞ୍ଜଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀ

ଆମ୍ଭେ ସହମତ ହେବାରେ ଅସମର୍ଥ ଯେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ସନ୍ଧାନ, ଯାହା ଉପରେ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ହୋଇଛି, ଏକ ତଥ୍ୟଭିତ୍ତିକ ସନ୍ଧାନ ଭାବରେ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଟେ ଏବଂ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ପାଇଁ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଅଟେ । ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଶେଷରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଏବଂ କାରାଦଣ୍ଡ ହୋଇପାରିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ବିଚାର କରିବାରେ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯିବା ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଏହି ସନ୍ଧାନଟି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥିଲା । ଯେପରି କୁହାଯାଇଛି, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଧାରା 13 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା କହିଥାଏ: "ଯିଏ ଏହି ଅଧ୍ୟାଦେଶର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିବ, ସେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାରାଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା କିମ୍ବା ଉଭୟ ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ହେବ" । ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଧାରା 6 ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଉପଧାରା (1) ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ କିମ୍ବା ଉତ୍ପାଦକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଯୌକ୍ତିକ ପ୍ରତିଫଳରେ କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀର ବିକ୍ରୟକୁ ନିଷିଦ୍ଧ କରିଥାଏ ଏବଂ ଉପଧାରା (2) "ଅଯୌକ୍ତିକ ପ୍ରତିଫଳ" କୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଥାଏ । ତେଣୁ ଅଧ୍ୟାଦେଶର ପ୍ରଣେତାମାନେ ଏହି ଅପରାଧର ସାମାଜିକ ବିରୋଧୀ ପ୍ରକୃତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରତିଷେଧକ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିଥିବା ପରି ମନେହୁଏ, ଏବଂ ଏହା କହିବା ଭିତ୍ତିହୀନ ଯେ ଏପରି ମାମଲାରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଦ୍ୱାରା କାରାବାସ ହୋଇପାରେ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ଆୟକର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଅଟେ ଏବଂ ଏପରି ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଅତି ବେଶୀରେ, କେବଳ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଏବଂ ଜୋରିମାନାର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା । ଆମ୍ଭେ ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ପ୍ରଶଂସା କରିପାରିବୁ ନାହିଁ ଯେ "ଏହି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଏବଂ ଜୋରିମାନାର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଏତେ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ମିଶ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଏହାକୁ ଅଣଦେଖା କରାଯାଇପାରିବ" । ଏହି ଯୁକ୍ତି ଆଧାରରେ ପହଞ୍ଚାଯାଇଥିବା ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଅଧ୍ୟାଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଜନରେ ଜଡିତ ବିପଦ ବିଷୟରେ ଗୁରୁତର ଭୁଲ ବୁଝାମଣା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହି ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଟେ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି, ଯେପରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅପରାଧିକ ଅଭିଯୋଜନ, ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ କିମ୍ବା ଜଣେ ବୃତ୍ତିଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସୁନାମ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରାଯାଏ, ସେଠାରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଜୋରିମାନା କିମ୍ବା କାରାବରଣର ଭୟ ସର୍ବଦା ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ, ତେବେ କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଏହା କହିବା କଷ୍ଟକର ହେବ ଯେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ହୋଇଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ, ଯଦିଓ ସେଗୁଡିକ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ "ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଖର୍ଚ୍ଚ" ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ନାହିଁ, "ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ ବରାଦ ବା ଖର୍ଚ୍ଚ" ଗଠନ କରେ । ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ସେ ବହିଗୁଡ଼ିକରେ ଗୋଟିଏ ବି ମାମଲା ପାଇବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇନଥିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ଅପରାଧିକ ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବାରେ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ କିମ୍ବା ବାଣିଜ୍ୟ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା

ଖର୍ଚ୍ଚକୁ, ଯାହା ତାଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ କିମ୍ବା ବୃତ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ତାଙ୍କର ଲାଭ କିମ୍ବା ମୁନାଫା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ବାଦ୍ ଦେବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ତର୍କ ସମୟରେ ଅନେକ ମାମଲା ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ ଚଳାଇବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆନୁସଙ୍ଗିକ ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦେୱାନୀ ମକଦ୍ଦମାରେ ହେଉଥିବା ଆଇନଗତ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ଏହାର ଲାଭର ଗଣନାରେ ବାଦ୍ ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, *ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ ବନାମ ଦରଭଙ୍ଗାର ମହାରାଜାଧିରାଜ*[1] ମାମଲା, ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରିଭି କାଉନସିଲ୍ ରାୟ ଦେଇଥିଲା ଯେ ଏକ କମ୍ପାନୀକୁ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପାଣ୍ଠି ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର, ଭ୍ରମାତ୍ମକ ପ୍ରତିବେଦନ ଏବଂ ଚୁକ୍ତି ଭଙ୍ଗ କରିଥିବାରୁ ଜଣେ ମହାଜନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ନିଆଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ହୋଇଥିବା ଆଇନଗତ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ବ୍ୟବସାୟିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଭାବେ ବିବେଚନା କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେହି ଶ୍ରେଣୀର ମାମଲାରେ, ମୂଳ ଅଥବା ଦ୍ୱିତୀୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିଷୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରିବ ନାହିଁ ଯାହା ପାଇଁ ଆଇନଗତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏକ ଅପରାଧିକ ମକଦ୍ଦମା ମାମଲାରେ ହୋଇଥିବାର କୁହାଯାଇପାରେ ଯେଉଁଠାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଜୋରିମାନା ଲାଗୁରୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସହଜରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପରାମର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଆମ୍ଭେ ଏହା ମଧ୍ୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନାହୁଁ ଯେ ବମ୍ବେ ମାମଲାରେ[2] ଏକ ସଫଳ ଓ ଅସଫଳ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଆଇନଗତ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପାର୍ଥକ୍ୟ କରାଯାଇଛି ତାହା ଯଥାର୍ଥ ଅଟେ । ଧାରା 10 (2) (xv) ଅନୁଯାୟୀ ଏପରି ଖର୍ଚ୍ଚର ବାଦ୍ ଦେବାଟା ସେହି ବ୍ୟବସାୟ, ଯାହାର ଲାଭ ଗଣନାଧୀନ ଅଛି, ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ସ୍ୱଭାବ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ, ଏବଂ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଫଳାଫଳ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଆୟକର ମୂଲ୍ୟାୟନ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ପାଇଁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଫଳାଫଳ ଘୋଷଣା, ଯାହା ଅନେକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେଇ ହୋଇପାରେ, ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ସୂଚିତ କାରଣ ପାଇଁ, ଆମ୍ଭେ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଛୁ ଏବଂ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର 'ନା' ରେ ଦେଉଛୁ । ଆବେଦନକାରୀ ଉଭୟ ଏଠାରେ ଏବଂ ନିମ୍ନ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ତାଙ୍କ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇବାକୁ ହକଦାର ହେବେ ।

ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧି: *ଜି. ଏଚ୍. ରାଜାଧକ୍ଷ* ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧି: *ଏସ୍. ସି. ବାନାର୍ଜୀ* ।

---

[1] [1942] L.R. 69 I.A. 15.

[2] [1950] 18 I.T.R. 557.

1953

ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ବନାମ ଏଚ୍. ହିର୍ଜୀ

ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପତଞ୍ଜଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀ

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ଅମରେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର, ଅନୁବାଦକ,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।